

Ба Шурои диссертатсионии 6D.KOA-014 –и
назди Донишгоҳи давлатии молия ва
иқтисоди Тоҷикистон бо суроғи ш.
Душанбе, 734067, кучаи Нахимов, 64/4

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Асоев Илҳом Зикрӣевич дар мавзуи
«Рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ омили муҳими баланд гардидани
сатҳи зиндагии аҳоли (дар мисоли вилояти Хатлон)», ки барои дарёфти
дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз аз рӯи ихтисоси
6D050600 – Иқтисодиёт (6D050611 – Хизматрасонӣ дар соҳаҳои илм,
маориф ва иҷтимоиёт) пешниҳод карда шудааст.

1. Мубрамияти мавзуи диссертатсия.

Рушди устувори иқтисодиёт аз сатҳу сифати хизматрасониҳои
иҷтимоӣ дар маҳалҳои мамлакат вобастагии зич дорад ва яке аз омили
муҳими баланд бурдани дараҷаи некуаҳволи аҳоли ба ҳисоб меравад. Бо
ҳамин сабаб мавзӯи илми таҳқиқ кардашуда, ки ба рушди
хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва баланд гардонидани сатҳи зиндагии аҳоли
равона карда шудааст мавзӯи муҳими илмӣ ба ҳисоб меравад. Вобаста ба
ин зарурати омӯзиши асосҳои назариявӣ методологияи ташкили
хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва тақмили сиёсати иҷтимоӣ дар раванди
ташакулёбии низоми минтақавӣ рушди онҳо дар давраи амалигардонии
вазифаҳои Стратегияи Миллии Рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон то давраи
соли 2030 бармеояд. Дар ин асно таъмини шоистаи зиндагии аҳоли
барои тамоми минтақаҳои ҷумҳурӣ, аз ҷумла вилояти Хатлон ин баланд
бурдани сатҳи некуаҳволии аҳоли тавассути хизматрасонии соҳаи
иҷтимоӣ тавассути омода гардонидани механизми самараноки сиёсати
иҷтимоӣ ва дастгирии давлатии некуаҳволии аҳоли ба ҳисоб меравад.

Бояд таъakkур дод, ки барои баланд бардоштани сатҳи некуаҳволи
аҳолии минтақа зарурате дар пеш меистад, ки имкониятҳои ҷойдоштаро
бо тариқи усулҳои муосири омӯзиш муайян месозад. Вобаста ба ин,
равандҳои мазкур зарурати омӯзиш ва татбиқи стратегияи баланд
бардоштани вазъи некуаҳволӣ ва самаранок ба роҳ мондани дастгирии
давлатиро ба вуҷуд меорад ва татбиқи сиёсати иҷтимоӣ ва дастгирии
давлатӣ дар минтақаҳои кишвар, баланд бардоштани сатҳи некуаҳволӣ
кофӣ набуда, зарурати қабули тадбирҳои аз назари илмӣ асоснок
шударо тақозо менамояд. Бинобар ин, муҳимияти мавзӯи диссертатсия,
аз талаботи воқеии иқтисодиёти иҷтимоӣ доир ба ҳаллу фасли
масъалаҳои идоракунии рушди инноватсионии соҳаи хизматрасонӣ

бармеояд. Бинобар ин, мубрамияти мавзуи диссертатсияи тақризшаванда, аз талаботи воқеии иқтисодиёти минтақавии иҷтимоӣ доир ба ҳаллу ҷасли масъалаҳои баланд гардонии сатҳи зиндагии аҳоли дар асоси таъмини рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ бармеояд.

Бояд қайд кард, ки асосҳои илмӣ-методологӣ ва амалии рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ ҳамчун омили баланд гардонидани сатҳи зиндагии аҳоли дар шароити муосир то ҳол дар адабиётҳои илмӣ ба таври кофӣ таҳқиқ нашудаанд. Ин, дар навбати худ, зарурати ногузирро тасдиқ намуда, боиси аҳамияти рушди минбаъдаи хизматрасониҳои иҷтимоӣ мегардад, мубрамият ва интихоби мавзуи таҳқиқотро асоснок мекунад.

2. Дарачаи асоснок ва саҳеҳ будани натиҷаҳои илмӣ, хулоса ва тавсияҳое, ки дар диссертатсия оварда шудаанд.

Вобаста ба масъалаҳои гузошташуда, муаллиф ақидаҳои илмию назариявӣ ва инчунин фарзияҳои гуногуни олимони ватанӣ ва хориҷиро таҳқиқ намуда, вобаста ба рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва баланд бурдани сатҳи зиндагии аҳоли мавқеи назариявии илмӣ худро муайян намудааст. Натиҷаҳои мубоҳисавии назариявии муаллиф, инчунин таҳлили таҳқиқоти илмӣ ва самтгирии рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва баланд бурдани сатҳи зиндагии аҳоли имкон фароҳам овардааст, ки паҳлӯҳои мухталифи мавзӯ ба таври васеъ таҳқиқ карда шавад.

Дар раванди таҳқиқоти диссертатсионӣ, усулҳои иқтисодӣ, мушоҳидавӣ ва таҳлилӣ махсусан усулҳои таҳлили системавӣ, омори-иқтисодӣ, абстрактии мантиқӣ, таҳлилу синтез, тарҳрезии риёзиву иқтисодӣ, таҳлилию қиёсӣ ва мушоҳидаҳо истифода гардидааст.

Заминаҳои назариявӣю методологӣ таҳқиқотро асарҳои намоёндагони мактабҳои илмӣ иқтисодиёт, таҳқиқотҳои олимони ватанӣ ва хориҷӣ дар самти сиёсати иқтисодӣю иҷтимоӣ, сатҳи некуаҳволии аҳоли, механизми дастгирии давлатии баланд бардоштани сатҳи зиндагии аҳолии минтақа ташкил медиҳад. Инчунин санадҳои меъёрию ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба фаъолияти рушди иҷтимоӣ ва иқтисодӣ, маҷмуаҳои омории Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, маълумотҳои Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, корҳои илмӣю олимони соҳаи иқтисодӣ, ҳисоботи солонаи корхонаҳои бахши воқеӣ дар минтақаҳо, коркардҳои шахсии ҳуди муаллиф ва дигар манбаъҳои иттилоот дуруст истифода шудаанд.

Чараёни шиносои бо диссертатсия нишон медиҳад, ки муаллиф хеле моҳирона бо адабиёти илмӣ соҳавӣ вобаста ба мавзуи таҳқиқотшаванда бештар така намуда, маълумотҳои зиёди илмию таҳлилиро мувофиқи мақсад истифода намудааст.

3. Мутобиқати диссертатсия ба ихтисосҳо ва самтҳои илм, ки аз рӯйи онҳо диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст.

Диссертатсияи тақризшаванда ба бандҳои зерини Шиносномаи феҳристи ихтисосҳои КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯйи ихтисоси 6D050611–Хизматрасонӣ дар соҳаҳои илм, маориф ва иҷтимоӣ аз ҷумла: 1.1.–Ташаккул ва рушди бозори хизматрасониҳо дар соҳаҳои илм, маориф ва иҷтимоӣ дар сатҳи минтақавӣ ва умумимиллӣ; 1.2.–Самаранокӣ иҷтимоӣ-иқтисодӣ дар муассисаҳои соҳаҳои илм, маориф ва иҷтимоӣ; 1.3.–Омилҳои таъсиррасон ба ҷойгиршавӣ ва самаранокӣ фаъолияти муассисаҳои соҳаҳои илм, маориф ва иҷтимоӣ; 1.6.–Механизми баланд бардоштани рақобатпазирии хизматрасониҳо дар соҳаҳои илм, маориф ва иҷтимоӣ; 2.29.–Самаранокӣ системаи хизматрасониҳои иҷтимоӣ; 4.4.–Стратегияи дигаргунсозии даромадҳои аҳоли ва пасандозҳои муташаккил мувофиқат менамояд.

4. Саҳеҳӣ ва навгонии илмӣ таҳқиқот ва натиҷаҳои гирифташуда.

Навгонии илмӣ кори диссертатсионӣ аз асосноксозии ҷиҳатҳои назариявӣ-методологӣ ва амалӣ оид ба баланд гардонидани сатҳи зиндагии аҳолии минтақа ба воситаи таъмини рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва мураттабсозии натиҷаҳои омӯзишию таҳқиқотиро дар бар мегирад.

Ба андешаи мо, натиҷаҳои муҳимтарини таҳқиқоти диссертатсионӣ, ки навгонии илмӣ доранд ва муаллиф онҳоро шахсан ба даст овардааст, инҳо мебошанд:

- 1). Дар асоси таҳқиқи ҷанбаҳои назариявии рушди соҳаи иҷтимоӣ даромад ва музди меҳнати муайян, ҳифзи иҷтимоии аҳолии минтақа, сатҳу сифати зиндагии аҳоли, рақобатпазирии бозори минтақавӣ меҳнат ва паст намудани сатҳи бекорӣ, ки ба баланд бардоштани сатҳи некуаҳволии аҳоли таъсир мерасонанд, асоснок карда шудаанд;
- 2). усулҳои арзёбии сатҳи некуаҳволии аҳоли дар асоси пешниҳод намудани нишондиҳандаҳои сифатӣ ва миқдорӣ вазъи зиндагӣ бо назардошти таъсири омилҳои иқтисодӣ иҷтимоӣ ва таъмингардонии истифодабарии иқтисодӣ мавҷудаи минтақа аниқ карда шудааст;
- 3). имкониятҳои усули беҳтарсозии хизматрасонӣ дар соҳаи иҷтимоӣ бо назардошти танзими даромад ва баланд бардоштани сатҳи

некуахволии аҳоли ва бо сафарбар намудани таҷрибаи пехқадами хизматрасониҳои иҷтимоӣ дар минтақаҳо ошкор карда шудаанд;

4). имкониятҳои рушди хизматрасонӣ дар соҳаи иҷтимоиёти минтақа, татбиқи методикаи ҳисобкунии ченаки баҳогузори сатҳи зиндагии аҳолии минтақа бо назардошти таъмини маводи озуқаворӣ, бехдошти саломатӣ ва ба роҳ мондани самаранокии танзими шугли аҳоли муайян карда шудааст;

5). зарурияти дастгирии давлатӣ барои баланд бардоштани сатҳи некуахволии аҳоли дар шароити минтақа, сафарбар намудани имкониятҳои истифодаи самараноки иқтисодии захиравӣ-табӣ ва захираҳои меҳнатӣ ва ҳавасмандгардонии молиявии рушди соҳибкорӣ асоснок карда шудааст;

6). модели баҳодихии дараҷаи таъмини сифати хизматрасонии соҳаҳои иҷтимоӣ бо истифодаи усулҳои коррелятсионӣ ва регрессионӣ пешниҳод шудааст.

5. Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо.

Муқаррароти асосии илмӣ ва хулосаҳои назариявии қори диссертатсионии тақризшаванда метавонанд барои муайян кардани самтҳои афзалиятноки таъмини сифати хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва баланд гардонидани сатҳи сифати зиндагии аҳоли бо дарназардошти истифодаи самараноки иқтисодии захиравӣ-табӣ ва захираҳои меҳнати минтақаҳои ҷумҳури ва рушди соҳибкорӣ истифода шаванд.

Аҳамияти амалии таҳқиқот аз он иборат аст, ки натиҷаҳои ба даст овардашудаи илмӣ аз нигоҳи методология, усулҳои таҳия ва коркарди тавсияҳои амалӣ оид ба самаранок гардонидани хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва барои тартиб додани ҷорабиниҳои баланд бардоштани дараҷаи некуахволии аҳолии минтақа истифода кардан мумкин аст. Инчунин хулосаҳо ва муқаррароти илмӣ дар қор асоснок гардида метавонад ҳангоми таҳия ва амалисозии барномаҳои рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва баланд бардоштани сатҳи зиндагии аҳолии минтақаҳои алоҳидаи ҷумҳурӣ истифода карда шаванд.

Сохтори диссертатсия, гузориши мақсад ва мантиқи алоқамандии онҳо тасдиқ мекунанд, ки муаллиф масъалаҳои гузошташударо амик дарк намуда, ҷиҳати таҳлили васеи муаммоҳои хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва баланд бардоштани сатҳи сифати зиндагии аҳоли асосҳои назария ва методологиро коркард намудааст.

Диссертатсия аз муқаддима, се боб, хулоса ва тавсияҳо иборат мебошад. Ҳаҷми диссертатсия 180 саҳифа буда, 25 ҷадвал, 7 формула, 14 расм ва 202 номгӯи адабиётро дар бар мегирад.

Дар муқаддима мубрамияти мавзуи диссертатсия асоснок карда шуда, дараҷаи азхудкунии масъалаи илмӣ арзёбӣ гардида объект ва мавзуи таҳқиқот, ҳадаф ва вазифаҳои он, асосҳои назариявӣ ва методологӣ, навіғониҳои илмӣ, аҳамияти назариявӣ ва амалӣ муайян карда шудаанд.

Дар боби якуми диссертатсия: «Асосҳои назариявӣю методиҳои рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ» - масъалаҳои назариявии таҳқиқоти минтақавӣ дар соҳаи хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва рушди некуахлоқии аҳоли, масъалаҳои методиҳои арзёбии вазъи иҷтимоӣ ва таъсири он ба сатҳи сифати зиндагии аҳоли ва хусусиятҳои рушди иқтисодӣ-иҷтимоии минтақаҳо дар заминаи муносибатҳои байналмилалӣ баён гардидаанд. Муаллиф асоснок намудааст, ки ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ ҳамон шаклҳои хизматрасониҳои ғайримоддии истеъмоли дохил мешаванд, ки тараққиёти прогрессивии сохти иҷтимоии ҷамъиятро таъмину нигоҳ дошта тавонанд. Ба онҳо, пеш аз ҳама, хизматрасониҳои тиббӣ, маориф, хизматҳо дар самти фарҳангу маданият, хизматрасонии идоракунии давлат дохил мешаванд. Инчунин аз рӯи нуқтаи назари муаллиф вазифаҳои афзалиятноки сатҳи зиндагӣ ин баҳодиҳии сифатҳои асосии инсон, қобилияти ташкил кардани тарзи ҳаёти солим, имконияти гирифтани маълумот, доштани малакаи касбӣ, омӯзиши даромади номиналӣ ва воқеӣ, тавсифи таъмини аҳоли бо манзил, баҳодиҳӣ ва муқоисаи сатҳ ва сифати зиндагӣ дар кишварҳои гуногун ва ғайра ба ҳисоб мераванд (сах.16-17).

Ғайр аз ин муаллиф муайян сохтааст, ки ба таври анъанавӣ таҳлили сатҳи зиндагии аҳоли бо таҳлили ду нишондиҳандаи ба ҳам алоқаманд: «сабади истеъмоли» ва «ҳадди ақали рӯзгор» ҳамроҳ мешавад (с.36). Ҳамзамон баҳогузориҳои дараҷаи қонёгардонии талаботи аҳоли ба неъматҳои моддӣ ва хизматрасониҳои гуногун дар соҳаи иҷтимоӣ дар муқоиса бо меёрҳои оқилонаи истеъмоли онҳо дар заминаи нишондиҳандаҳои умумичаҳонии сатҳи зиндагӣ муайян намуда, пешниҳод намудааст, ки вобаста ба аломатҳои худ молҳои истеъмолшуда ба шакли моддӣ ва истеъмоли хизматрасониҳо ҷудо мегарданд (с.39). Бо мақсади арзёбии сатҳи зиндагии аҳоли аз рӯи коэффитсиенти дигаргуншавии хароҷоти истеъмолии як аъзои хонавода дар як моҳ ба маҳсулоти истеъмолшаванда ба монанди баҳодиҳии хароҷоти маҳсулоти нонӣ, маҳсулотҳои алоҳида ва хизматрасонӣ, коэффитсиенти чандирии вобастагии истеъмол аз тағйирёбии даромад бо истифода аз тасвири ҷадвалҳо, формулаҳо ва нишондиҳандаҳои омӯри мавриди таҳлил қарор дода шудааст (сах.40-42).

Муаллиф дар диссертатсия дар асоси таҳлили асосҳои илмӣ усулҳои арзёбии вазъи соҳаи иҷтимоӣ ва таъсири он ба сатҳи сифати зидагонии аҳоли ба хулосае меояд, ки арзёбии сатҳи зиндагӣ ва ташаккули даромади аҳоли дар шароити муосир то имрӯз аслан ченаки ягона оид ба баҳодиҳии сатҳи некуаҳволии аҳоли бо пуррагӣ мавқеъ нагирифтааст ва барои арзёбии сатҳи зиндагӣ бояд нишондиҳандаҳои гуногуни рушди минтақа, риояи нишондодҳои ҷамъбастишуда ва некуаҳволии аҳоли аз нигоҳи маънавияти тафриқавӣ мавриди омӯзиш қарор дода шавад(саҳ.49). Барои таҳлил ва баҳодиҳии дараҷаи нобаробарии даромад ва сатҳи некуаҳволии аҳоли қобилияти харидории даромади пулии аҳоли хело зарур ҳисобида мешавад, чунки болоравии қобилияти харидории даромади пулии аҳоли дараҷаи мусбии некуаҳволӣ ва сифати сатҳи зиндагиро инъикос мекунад. (саҳ.51).

Қайд кардан зарур аст, ки аз тарафи диссертант таҳлили хусиятҳои рушди иқтисодӣ-иҷтимоии минтақаҳо анҷом дода асоснок карда шудааст, ки барои ҳалли масъалаҳои рушди иқтисодӣ иҷтимоии минтақаҳо ва рушди муносибатҳои байналмилалӣ ба эътибор гирифтани хусусиятҳои онҳо муҳим мебошад. Ба андешаи муаллиф, чунин мавқеъгирӣ самараи идоракунии хизматрасониҳои иқтисодӣ иҷтимоии минтақаро аз рӯи методологияи ҷенкунӣ ва арзёбии некуаҳволии аҳолии минтақа дар заминаи муносибатҳои байналмилалӣ беҳтар карда, таҳлил ва хулосабарорӣ дар ин самт барои пешрафти дараҷаи сифатан нави рушди минтақаҳои кишвар шартӣ муҳим мебошад(саҳ.65).

Дар боби дуюми диссертатсия: **«Таҳлили вазъи муосири хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва тақмили низоми минтақавии рушди онҳо»** ҳаҷм ва таркиби хизматрасонии иҷтимоӣ, низоми минтақавии рушди соҳаи хизматрасонии иҷтимоӣ дар мисоли вилояти Хатлон бо услуби махсус таҳқиқ шудааст. Муаллиф дуруст аниқ намудааст, ки иқтисодиёти минтақавӣ ин дар доираи иқтисоди миллӣ як системаи мураккаби бисёрҷанбаи иқтисодӣ мебошад, зеро рушди нишондиҳандаҳои он аз омилҳои зиёд вобастагӣ дорад. Равандҳои дар доираи он баамаломата ба рушди иқтисоди тамоми минтақаҳои ҷумҳурӣ таъсир мерасонанд, ҳамзамон, ба тамоми паҳлуҳои рушди идоракунии минтақа таъсири бевосита дорад. Ҷиҳати муҳим ҳолате шуморида мешавад, ки алоқаи байниҳоҷагии минтақа ҳамчун омилҳои самаранокӣ натиҷаҳои заминавӣ баромад мекунад(саҳ.72).

Дар ин асно муаллиф аниқ кардааст, ки хизматрасонии пулакӣ ба аҳоли натиҷаи фаъолияти корхонаю ташкилотҳои ҳамаи шаклҳои молиявӣ ва шаклҳои ташкилӣ-ҳуқуқӣ мебошад, ки барои қонеъ

гардонидани талаботи шахсии аҳоли бо фармоиши худи онҳо равона шудааст. Ба ҳаҷми хизматрасонии пулакӣ, инчунин, хизматҳои шахсони алоҳида дохил мешаванд, ки ба соҳибкории инфиродӣ машғуланд ва ба таркиби хизматрасонии пулакӣ, инчунин, хизматҳои маишии аз рӯйи фармоиш адокардашуда дохил мешаванд, дар ҳаҷми хизматрасониҳои иҷтимоӣ мақоми махсусро адои хизмати маишии аҳоли мегирад, он барои таъмини рушди моддӣ хеле таъсирбахш мебошад(сах.78-79).

Муаллиф дар асоси арзёбии нишондиҳандаҳо ва омилҳои ташаккулёбии хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва рушди некуаҳволии аҳолии вилояти Хатлон ба хулосе омадааст, ки барои баланд бардоштани сатҳи зиндагӣ ва некуаҳволии аҳоли, ҳавасмандгардонии нишондиҳандаҳои соҳаи иҷтимоӣ зарур мебошад, аз ҷумла тавсеаи ҳаҷми маблағгузориро афзоиш дода, системаи идоракунии ҳифзи иҷтимоии аҳолиро тақвият додан зарур аст. Ҳамзамон, ҷиҳати баланд бардоштани ҳадди ақали музди меҳнат бояд тавассути фаъолсозии аҳолии қобили меҳнат ба ворид намудани ислохот ба системаи кумаки иҷтимоӣ ва афзоиши шумораи коргарон мусоидат намуда, рушди фазои соҳибкорӣ густариш дода шавад. Ҳамчунин, як қатор чорабиниҳо дар барномаҳои давлатӣ дар соҳаи иҷтимоӣ, ки ба рушди неруи инсон мусоидат мекунанд, қабул намуда, дар ин замина аз дастовардҳои техника ва технологияҳои замони муосир васеъ истифода бурда шавад(сах.97)

Дар диссертатсия асосҳои тақмили низоми минтақавии рушди соҳаи хизматрасонии иҷтимоӣ бо назардошти дастгирии давлатии паст кардани сатҳи камбизоатӣ дар минтақа зарурати танзими самаранокии фаъолияти бозори меҳнат дар асоси истифодаи усули нави танзими давлатии шуғл ва дар робита ба чунин фишангҳо(амалӣ карда мешавад: таъмини устувории вазъи бозори меҳнат; пастшавии дараҷаи бекорӣ оммавӣ; тақвияти сохтори шуғли пурраи аҳоли ва рақобатпазирии гурӯҳҳои иҷтимоӣ) асоснок карда шудааст(сах.103-105). Ба андешаи мо чунин чараён тавассути унсурҳои асосии ташаккул ва рушди бозори минтақавии меҳнат танзим гардонидани мешавад.

Боби сеюми диссертатсия - «**Тақмили сиёсати иҷтимоӣ ва дурнамои рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ**» ба таҳқиқи масъалаҳои дастгирии давлатии рушди хизматрасонии иҷтимоӣ, дурнамои рушди нишондиҳандаҳои хизматрасониҳои иҷтимоии вилояти Хатлон, заминаҳои ташкилию ҳуқуқии танзими давлатии баланд бардоштани дараҷаи некуаҳволии аҳоли ва баланд бардоштани сатҳи некуаҳволии аҳоли дар шароити муосир бахшида шудааст. Дар асоси таҳлили сохтори дастгирии давлатии баланд бардоштани сатҳи некуаҳволии аҳолии

вилояти Хатлон муаллиф тавонистааст чузъҳои таркибии механизми дастгирии давлатии баланд бардоштани некуахволии аҳолии минтақаро асоснок намояд. Инчунин, дар раванди танзими иқтисодию иҷтимоии аҳоли, дар баробари омилҳои дигар, масъалаҳои беҳтар кардани вазъи тандурустӣ, маориф, ҳифзи иҷтимоӣ, манзил ва солимгардонӣ ҳамчун омилҳои муҳим аниқ гардонида шудаанд (сах. 119-120). Вобаста ба ин, бояд қайд кард, ки ин омилҳо ба дараҷа ва сатҳи зиндагӣ таъсири бевосита мерасонанд.

Муаллиф дар асоси таҳлил имкониятҳо ва натиҷаҳои таҳияи барномаҳои давлатии рушти соҳаҳои иҷтимоӣ дар доираи вазифаҳои кори диссертатсионӣ (сах. 130) дурнамои баланд бардоштани некуахволии минтақаро пешниҳод менамояд, ки ҷолиби диққат аст. Дар диссертатсия асоснок карда шудааст, ки ҳалли ин масъала аз ҷой доштани маълумоти бозғатимод, таҳлил ва хулосабарориҳои дурнамоӣ вобастагии зич дорад. Ба роҳ мондани фаъолияти мушаххаси инфрасохтор дар рушди соҳаҳои иқтисодию иҷтимоӣ хело муҳим мебошад, аз ҷумла воситаҳои техникии муосир, ки бо ташаккули меъёр ва нишондиҳандаҳои ояндабинӣ муассир мегарданд (сах. 140).

Дар диссертатсия таҳлили арзёбии сатҳ ва сифати зиндагии аҳоли, ки аз сиёсати иҷтимоии давлат бар меояд, мавриди омӯзиш қарор дода шудааст. Дар ин раванд муаллиф бо назардошти омилҳои иқтисодӣ-иҷтимоӣ, ки ба арзёбии некуахволии аҳоли мусоидат мекунанд ва дар асоси маълумоти омории вилояти Хатлон модели регрессионии баҳодиҳии дараҷаи таъмини сифати хизматрасонӣ дар соҳаи иҷтимоӣ ва некуахволии аҳолии минтақа таҳия карда шудааст (сах. 149-151). Моҳияти модели мазкур аз хусусияти дигаргуншавии даромади миёнаи аҳоли ба ҳар як нафар, вобаста аз омилҳои таъсиррасон бар меояд.

Дар қисмати хулоса натиҷаҳои асосии илмӣ диссертатсия ва тавсияҳо оид ба истифодаи амалии таҳқиқот пешниҳод гардидааст

6. Эродҳо ва ҳолатҳои баҳсталаб доир ба шаклгирии диссертатсия.

Ба андешаи мо дар диссертатсияи тақризшаванда дар баробари ҷамбаҳои мусбӣ баъзе камбудҳои алоҳида, ақидаҳои баҳсталаб ба назар мерасанд ва баъзеи онҳоро қайд кардан лозим мешуморем, ба монанди:

1. Дар зербоби 1-уми боби якуми рисолаи илмӣ вобаста ба масъалаи баррасишаванда нуқтаи назари илмӣ олимони зиёди хориҷӣ ва ватанӣ хуб инъикос гардидааст, аммо нуқтаи назари мунаққидонаи муаллиф оид ба назари онҳо кам ба мушоҳида мерасад;

2. Вобаста ба масъалаи рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва баланд бурдани сатҳи зиндагии аҳолии вилояти Хатлон муаллиф корҳои зиёдеро анҷом додааст. Агар дар зербоби 3-юми боби 1-ум муаллиф таҷрибаи пешрафтаи давлатҳои мутарракӣ ё ин ки давлатҳои аъзои ИДМ-ро вобаста ба масъалаи рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва баланд бурдани сатҳи зиндагии аҳолии мавриди баррасӣ қарор дода, онро ба вилояти Хатлон ё ҷумҳурии таҳлили қиёсӣ менамуд, сифати корро боло мебард;

3. Дар диссертатсия аз асарҳои илмӣ муҳаққиқони ватанию хориҷӣ (сах.15,14,16,17,18,20,21,30,57,71,101,124,144) иқтибос оварда шудааст, вале мутаасифона дар рӯйхати адабиёт корҳои илмӣ онҳо дарҷ нашудааст.

4. Ба андешаи мо натиҷаҳои таҳқиқот боз ҳам бойтар мегашт агар дар қор муаллиф дар зербоби 2.3.(сах.97-109) таҳлили илмӣ низомии минтақавии рушди соҳаи хизматрасониҳои иҷтимоиро дар асоси омӯзиш ва таҳлили сатҳи некуаҳволии аҳолиро бо назардошти хусусиятҳои бозори минтақавии меҳнат, хусусияҳои фаъолгардонии соҳибқориҳои хурду миёна ва рафтори истеъмолии аҳолии миктақаи таҳқиқшуда асоснок мекард.

5. Дар диссертатсия натиҷаҳои корҳои илмӣ доир ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва сатҳи зиндагии аҳолии ки аз тарафи олимони ватанӣ дар 10 соли охир ба анҷом расонидашуда аз назари муаллиф дур мондаанд ба таври кофӣ истифода карда нашудаанд(монографияҳо ва мақолаҳои илмӣ мутахассисони Институтҳои иқтисодӣ ва демографияи Академияи миллии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, Донишгоҳи давлатии тибқи Тоҷикистон, Донишгоҳи славянии Россия ва Тоҷикистон ва диг.).

6. Дар боби сеюми диссертатсия “Такмили сиёсати иҷтимоӣ ва дурнамои рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ” ҷамбаҳои назариявии дастгирии давлатии рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ ҳамчун омили муҳими баланд бардоштани сатҳи зиндагии аҳолии ва дурнамои рушди иҷтимоии минтақа асоснок карда шудаанд. Ба андешаи мо хуб мешуд агар муаллиф дар ин рафти пешниҳодҳои мушаххаси илмиро оиди такмили сиёсати иҷтимоӣ бо назардошти баланд бардоштани сатҳи сифати зиндагии аҳолии минтақа асоснок менамуд, он гоҳ натиҷаи таҳқиқот боз ҳам бойтар мегашт.

7. Мувофиқати диссертатсия ба тартиби додани дараҷаҳои илмӣ

Дар маҷмӯъ бояд қайд намоем, ки диссертатсияи мазкур дар мавзӯи «Рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ омили муҳими баланд гардидани сатҳи зиндагии аҳолии (дар мисоли вилояти Хатлон)» таҳқиқоти илмӣ мустақилона ва ба пуррагӣ анҷомёфта буда навгонҳои илмӣ ва амалиро

дар худ таҷассум менамояд, натиҷаҳои ба даст овардашуда дорои нағзониҳои илмӣ ва амалиро дар худ инъикос мекунад, ки ба ҳалли муаммоҳои рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ мусоидат менамояд.

Автореферати кори диссертатсионӣ таркиби асосӣ, нағзониҳои илмӣ ва мушаххасоти диссертатсияро тавсиф намуда, интишороти муаллиф дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқотро бо таҳияи муқаррароти назариявии моҳияти рушди хизматрасонии иҷтимоиро ифода менамояд. Диссертатсия сохтори мантиқан мукамал дошта, натиҷаҳои илмӣ ба даст оварда шудаи муаллиф арзиши илмӣ доранд, ки метавонад асосҳои назариявӣ амалии рушди хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва баланд гардидани сатҳи зиндагии аҳолии вилояти Хатлонро тараққӣ диҳад.

Кори диссертатсионӣ тақризшаванда аз рӯи муҳимият, мазмуну муҳтаво, гузориши масъалаҳо, усулҳои таҳқиқот, назариявӣ амалии ба даст омада ба талаботҳои низомномаи Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мувофиқи бандҳои 67 ва 69 – и «Тартиби додани дараҷаи илмӣ», ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021 таҳти №267 тасдиқ карда шудааст, ҷавобгӯ мебошад. Бинобар ин, муаллифи он Асоев Илҳом Зикреевич сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз руи ихтисоси 6D050600 – Иқтисодиёт (6D050611 – Хизматрасонӣ дар соҳаҳои илм, маориф ва иҷтимоиёт) мебошад.

Муқарризи расмӣ:

Профессори кафедраи назарияи иқтисод
ва иқтисодиёти ҷаҳони Донишгоҳи
Славянии Россия ва Тоҷикистон, доктори
илмҳои иқтисод, профессор, академики
Академияи байналхалқии мактабҳои олии

Комилов С.Ҷ.

Имзои Комилов С.Ҷ.-ро тасдиқ менамоям.

Сардори шӯъбаи кадрҳои Донишгоҳи

Славянии Россия ва Тоҷикистон

Раҳимов А.А.

Суроғ а: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон

ш.Душанбе, кӯч.М.Турсунзода, 30

Телефон: (992) 37, 221-75-50

E-Mail: <https://www.rtsu.tj/ru>